

Erkki Bäckman myönsi, että Lappeenrannan panimo on Suomen ainoa panimon näköinen panimo. Pienpanimoksi se on hänen mielestään kuitenkin liian suuri ja suureksi tuotantolaitokseksi liian pieni. Huippukapasiteetti on noin 25 miljoonaa litraa olutta vuodessa. Laitoksen alasajo alkaa kevään mittaan ja päätuotteen teko siirtyy Saimaan rannalta Auran rannalle, Hartwallin Kaarinan panimoon. Lappeenrannan panimon tulevasta käytöstä Hartwall ei ole esittänyt suunnitelmia. Rakennuksia ei voida kuitenkaan purkaa, koska vanhimmat osat ovat suojelukohhteita. Mielenosoittajajoukko ihmetteli, kuinka konsernissa voidaan tehdä näin äkkinäisiä päätöksiä suurista asioista. Erkki Bäckman vetosi yritysjohdon velvollisuuksiin osakkaita kohtaan: kun tuotantorakenteen vaatii leikkauksia,

Mielenosoittajat luovuttivat toimitusjohtaja Erkki Bäckmanille Karjala-olut -rintamerkin.

Kuva: Lasse Karola

on niihin mentävä nopeasti.

Mielenosoittajat keräsivät kylttinsä, ja pasuunat, klarinetit ja trumpetit peitettiin ko-

teloihin. Evakko-olut ei ainakaan näitä ihmisiä innosta.

MARJATTA JAATINEN

TAITTUVAT TRENDIT

Ruotsalaisen politiikan ja joukkoviestinnän tutkijat ovat ymmällään. Miten pitäisi tulkitta kansalaismielipiteen muutoksia? 80-luvun jälkipuoliskon selvät kehitystrendit kansalaisten suhtautumisessa ydinvoimaan, ympäristökysymykseen, julkisen sektorin laajuuteen, hallitukseen ja

Ruotsin jäsenyyteen Euroopan yhteisössä näyttävät taittuneen uuden vuosikymmenen alettua.

Göteborgin yliopiston valtiopin ja viestinnän laitokset ovat vuodesta 1986 lähtien toteuttaneet tutkimusta "Yhteiskunta, kansalaismielipide ja joukkotiedotus". Vuosittain

seurataan 2 500 hengen edustavalle otokselle tehdyin postikyselyin kansalaisten suhdetta medioihin ja muutamia keskeisiä poliittisia ja yhteiskunnallisia teemoja koskevien mielipiteiden muutoksia. Tuloksia julkaistaan erityisenä SOM-sarjana.

Tänä vuonna ilmestynyt sar-

jan kahdeksas nide raportoi vuoden 1991 tutkimusta ja piirtää teemakohtaisia trendejä viime vuosikymmenen puolivälistä lähtien, joskus kauempaakin. Raportin artikkeleiden viidestätoista kirjoittajasta osa on Suomessakin tunnettuja poliitikan ja joukkoviestinnän tutkijoita, osa nuorempia uusia tuttavuuksia. Raportin nimi "Trendbrott?" viittaa siihen, että useiden teemojen kohdalla edellisissä tutkimuksissa jatkunut kehityssuunta näyttää murtuneen.

Martin Bennulf ja Sören Holmberg käsittelevät artikkeleissaan kansalaisten käsityksiä ympäristön muuttumisesta ja kansalaisten käsitysten muuttumista. Huoli ympäristöstä oli korkeimmillaan vuonna 1988. Tuolloin 62 prosenttia ruotsalaisista piti ympäristöä tärkeänä yhteiskunnallisena kysymyksenä. Myös televisiuutisten ympäristöaiheiden käsittely oli runsaimmillaan. Tutkijat jopa kutsuvat tuon vuoden valtiopäivävaaleja "ympäristövaaleiksi". Kahdessa vuodessa ympäristöä tärkeänä pitävien määrä laski puoleen, Tshernobylin onnettomuutta edeltäneelle tasolle. Lasku kuitenkin kääntyi vuoden 1991 tutkimusaineistossa loivaksi nousuksi. Sen sijaan ympäristön käsittely uutisaiheena väheni edelleen. Vuonna 1991 television Rapport-ohjelmassa ympäristöä käsittelevien uutisten määrä oli enää neljännes vuoden 1988 määrästä.

Samantapainen kuvio piirtyi myös suhtautumisesta ydinvoimaan. Sören Holmbergin artikkelista käy ilmi, että Tshernobylin onnettomuutta seuranneena syksynä vajaa neljännes ruotsalaisista kannatti ydinvoim-

man käytön jatkamista vielä vuoden 2010 jälkeenkin. Tuona vuonnahan on päätetty pysäyttää Ruotsin ydinvoimat. Ydinvoiman käytön jatkamista kannattavien määrä kohosi vuoteen 1990 mennessä yli kaksinkertaiseksi, mutta putosi seuraavana vuonna 10 prosenttiyksikköä.

Jyrkimmin ovat muuttuneet EY-jäsenyyttä koskevat kansalaismielipiteet. Rutger Lindahlin artikkelissa esitettävien tulosten mukaan EY:n kannatus nousi vuodesta 1987 vuoteen 1990 noin 20 prosentista noin 60 prosenttiin. Vastustajien osuus oli tuolloin enää 15 prosenttia. Seuraavan vuoden syksyllä tilanne oli tasan 35 prosenttia.

Näihin havaintoihin on syytä lisätä vielä sekä Maria Oskarssonin että Lennart Nilssonin artikkelista ilmenevä seikka, että viime vuosikymmenen loppulla nopeasti yleistynyt halukkuus supistaa julkista sektoria kääntyi sekin laskuun vuoden 1990 jälkeen.

Yhteistä näille kaikille aikasarjoille on se, että perinteisen oikeistolaisen ajattelun suuntaiset käsitykset johdonmukaisesti yleistyivät Ruotsin kansalaismielipiteissä, kunnes ne yhtä johdonmukaisesti taittuivat laskuun vuoden 1990 jälkeen. Myös kirjan toimittajat Sören Holmberg ja Lennart Weibull viittaavat esipuheessaan varovaisiin sanakääntein oikeistolaistumisen murtumiseen.

Käännettä vasemmalle kuvastavat tutkimustulokset saatiin yllättävään aikaan. Syksyllä 1991 nimittäin vasemmisto hävisi Ruotsin valtiopäivävaalit ja oikeisto muodosti maahan hallituksen. Porvarihallitus

taisi päästä matkaan viime tiipassa oikeistoaallon vaimenevien maininkien saattamana.

Entä miten trendien taittumisen logiikkaan sopivat tiedot muutoksista kansalaisten luottamuksessa yhteiskunnan instituutioihin? Maria Elliotin artikkelissa todetaan epäluottamuksen valtiopäiviin ja etenkin hallitukseen vähentyneen vaalien ja hallitusvaihdoksen jälkeen. Viime vuosikymmenen loppupuoliskolla nämä parlamentaariset instituutiot menettivät luottamustaan huomattavasti. Luottamuksen valtiovaltaan palautuessa porvarien valtaanpääsyn myötä romahti suuryritysten ja varsinkin pankkien nauttima luottamus.

Kirjassa jää osin ristiriitaisen trendimurrosten syiden pohtiminen melko vähälle. Esipuheessa viitataan varovasti taloudellisen tilanteen muuttumiseen. Se varmaan sopiikin hyvin pankkeihin ja suuryrityksiin kohdistuvan epäluottamuksen kasvuun ja julkisen sektorin supistamista koskevien vaatimusten vähenemiseen, mutta huonosti ympäristöä ja ydinvoimaa koskevien kansalaismielipiteiden murrokseen.

Yhtenä mahdollisena selityksenä jyrkkään muutokseen Euroopan yhteisöä koskevassa kansalaismielipiteessä Lindahl pitää joukkoviestintämuuttunutta suhtautumista asiaan. Hänen arvionsa mukaan vasta Ruotsin jätettyä jäsenhakemuksen EY:hyn viestimet alkoivat kriittisesti ja informatiivisesti pohtia jäsenyyden seurauksia. Lindahlin ylimalkaisesta arviosta voi tehdä sellaisenkin päätelmän, että ennen jäsenhakemusta julkisen suhtautuminen EY:hyn oli

myönteisempää ja näin vahvisti jäsenyyden kannatusta. Onhan siinä oma logiikkansa, että kriittinen joukkotiedotus kritisoisi ensin hallitusta passiivisuudesta EY:n suhteen ja että kun hallitus sitten yllättäen aktivoituu, löydetään kritiikille uusi kohde tehdyn päätöksen seurauksista.

Oletusta viestintän vaikutuksesta kansalaismielipiteeseen tukee se, että Lindahlin esittämien tulosten mukaan ruotsalaisten käsitykset EY:n vaikutuksista maan ympäristön tilaan, sosiaaliseen turvallisuuteen, työmarkkinoihin ja taloudelliseen kehitykseen muuttuivat kielteiseen suuntaan vuoden 1990 jälkeen. Täl-

lainen nopea heilahdus kansalaisten tiedollisissa käsityksissä tuskin on mahdollinen muuten kuin julkisuuden muuotoksen seurauksena.

Itse hakisin perustelua medioiden merkitykselle siitä, että Ruotsin jäsenyyden kannatus heilahteli vuosikymmenen taitteessa hyvin yhdenmukaisesti kaikissa väestöryhmissä. Sekä kannatuksen tuntuva nousu vuosina 1989–1990 että vielä suurempi romahdus vuosina 1990–1991 tapahtui kaikkien puolueiden kannattajaryhmissä, niin naisten kuin miestenkin keskuudessa, riippumatta iästä, koulutuksesta, ammatista tai asuinpaikasta.

Yhteiskunnan eri osissa, rakenteellisesti ja intresseiltään erilaisissa ryhmissä samanlaisena toteutuvaa mielipiteiden muutosta on vaikea ymmärtää muuten kuin koko yhteiskunnan kattavan sisällöllisesti yhdenmukaisen julkisuuden tuloksena.

SÖREN HOLMBERG &
LENNART WEIBULL (red.)
TRENDBROTT?
SOM-UNDERSÖKNINGEN
1991
SOM-RAPPORT 8
GÖTEBORGS UNIVERSITET
1992

PERTTI SUHONEN

TURMIOLAN TOMMI NÄYTTÄMÖLLÄ

Alkoholin käyttöä ja siihen liittyviä ilmiöitä on käsitelty suomalaisessa kirjallisuudessa ja näytelmissä jokseenkin stereotyyppisesti, joko kansanhuumorilla tyyliin ”pullo tyhjäksi ja kaatuillaan” tai ahdistuneella patetialla tyyliin ”kun äiti kireän pipon neuoi ja kuka onkaan syyllinen”.

Vastapainona angstisille näytelmille alkoholismien tuhoavuudesta Tampereen Työväen Teatteri puki hymyssä suin Thalian kaapuun Turmi-

olan Tommin seikkailut viime näytäntökaudella. Esityksiä jatketaan edelleenkin, sillä suosio on ollut huikea. Tarina purkautuu alkuperäistä muistuttavana draamallisena sarjakuvana (Tommiahan julkaisiin valistussarjakuvana 1800-luvulla raittiusliikkeen toimesta), jossa nauru on jatkuvasti läsnä. Näytelmä höyryää hillittömyyttä ja näyttämöllä risteilee mehevä ihmistyyppien galleria. Tyyliilaji on jotakuinkin ainutlaatuinen. Se on sekoitus

Kalle Päätaloa, Pulmusia ja floorshow'ta. Mutta itse asiassa työryhmä ammentaa perusvirityksensä nimenomaan kulu-neista tavoista tulkita alkoholismia.

TURMIOLAN PERHEEN FLOORSHOW

Tarina kertoo ahkerasta ja säyseästä miehestä, joka on niin sanotusti vaimon tossun alla. Elämä kulkee uomassaan il-